Rhesos *L*
PERSOANELE (în ordinea intrării în scenă)
CORUL străjilor troiene
HEKTOR, comandantul trupelor troiene şi aliate
AINEIAS, erou troian
DOLON, războinic şi spion troian
UN VESTITOR
RHESOS regele tracilor
ODYSSEUS1 eroihelleni
DIOMEDES J
ATHENA, ocrotitoarea hellenilor
PARIS, fratele lui Hektor
VIZITIUL lui Rhesos
O MUZĂ, mama lui Rhesos
Drama se desfăşoară în tabăra troienilor, care s-au aşezat în cîmpia de sub zidul cetăţii. E noapte. Dinspre tabăra hellenilor şi lagărul flotei lor se văd lumini de focuri. Hektor doarme în cortul său de comandant pe un pat aşternut cu frunze. Intră Corul, alcătuit din războinici troieni care tocmai făceau de strajă.
CORIFEUL
Să meargă spre patul lui Hektor vreunul din voi, scutierilor fără de somn ce-i purtaţi basileului armele, şi care aţi fost rînduiţi, în straja a patra[1], să vegheaţi peste toată armata. Te sprijină, Hektor, în cot şi ridică-ţi capul, deschide-ţi ochii <cumpliţi> precum ai Gorgonei[2], părăseşte culcuşul de frunze întins pe pămînt! Ascultă o ştire de seamă.
HEKTOR *(ridicîndu-se, apoi coborînd din pat)*
Hei! Cine-i acolo? E vocea vreunui prieten? Stai! Cine eşti? Care-i parola? Rosteşte-o tare! Oare cine se-apropie noaptea de patul meu? Vorbeşte odată!
CORIFEUL Suntem străjile oastei.
HEKTOR
De ce s-a stîrnit gălăgie?
CORIFEUL
Să fii liniştit.
29
1. £
2. L
HEKTOR
Dar eu sunt liniştit. Am fost atacaţi, în beznă, pe neaşteptate?
CORIFEUL
Nu încă.
HEKTOR
De ce-aţi întrerupt veghea voastră şi-aţi iscat tulburare-n armată? Ce ţineţi să-mi spuneţi în toiul nopţii? Nu ştiţi că, în preajma oştirii argeilor, noi noaptea dormim lîngă toate armele noastre?
CORUL
Strofă
înarmează-te, Hektor, aleargă la corturi, aliaţii trezeşte-i,
zoreşte-i să pună mîna pe lance. Vesteşte-ţi prietenii să se unească şi ei cu războinicii tăi. înhămaţi-vă caii.
Cine va merge la fiul lui Pânthoos[3], ori la fiul Europei[4], căpetenia cetelor de lykieni[5]? Unde sunt preoţii care scrutează măruntaiele jertfelor[6]? Unde-s mai-marii celor cu arme uşoare[7]? Arcaşi frigieni[8], legaţi-vă iute coarda la arcul vostru de corn[9].
HEKTOR
îmi vestiţi noutăţi ce-nfioară auzul, şi vreţi totodată să-mi daţi curaj. Dar nu e nimic desluşit într-aceasta. Ori Pan v-a lovit cu biciul, urmaşul lui Kronos[10], şi vă zguduie groaza, [încît, părăsindu-vă locul de veghe, iscaţi tulburare-n armată]? Ce ştire-mi aduceţi? Voi mult aţi vorbit, dar în spusele voastre nimic nu e limpede.
30
CORUL *Antistrofă*
Hektor, în tabăra oastei hellenilor focuri au ars toată noaptea; cerul şi navele lor sunt iluminate de

torţe. Toţi luptătorii cu larmă s-au dus noaptea spre cortul lui Agamemnon, ca să primească, desigur, poruncă nouă. Nicicînd n-a domnit asemenea frică în sînul oştirii marine[11], îngrijoraţi pentru ce s-ar putea să urmeze, noi am venit să-ţi vestim întîmplările, ca, mai tîrziu, nu cumva să ne afli vreo vină.
HEKTOR
Voi aţi venit la timp; însă de ce vă temeţi?
Duşmanii vor, trăgînd la vîsle, să părăsească Troia noaptea, s-o ia la fugă dispărînd chiar de sub ochii noştri. Mă bucură aprinderea semnalelor nocturne.
De ce mi-ai smuls, Apollon, biruinţa, precum ai smulge prada unui leu, mai înainte să fi azvîrlit în mare, să fi zdrobit cu lancea mea întreaga oaste argiană[12]? Căci, dacă nu m-ar fi împiedicat apusul soarelui strălucitor, eu lancea norocoasă n-aş mai fi oprit-o fără să dau foc la nave, fără să trec prin corturile-aheilor şi să-i ucid cu braţul meu acoperit de sînge.
Eu chiar şi pe-ntuneric eram pregătit să lupt, cît timp mă sprijineau norocul şi un zeu[13]. Dar, în deşteptăciunea lor, prezicătorii, avînd ştiinţa rînduielilor divine, m-au îndemnat s-aştept lumina zilei, şi-apoi să nu mai las nici un argeu pe continent[14]. Ei nu aşteaptă clipa hotărîtă de prezicătorii mei; fugarul pe-ntuneric e viteaz nevoie mare.
Hai, cît mai grabnic, trebuie să poruncim oştirii să se scuture de somn şi să apuce armele în mîini. Acelora dintre duşmani care sunt gata să se caţere în nave, străpungeţi-le spatele, ca să împroaşte scările cu sînge! Iar ceilalţi, prinşi, legaţi în lanţuri, să se deprindă a lucra din greu ogoml Troiei!
CORIFEUL
Tu, Hektor, te grăbeşti, fără să fi aflat ce se petrece. Nu este limpede dacă argeii fug într-adevăr.
31
HEKTOR Cu ce alt gînd ar fi aprins atîtea focuri?
CORIFEUL Eu n-am habar, însă purtarea lor îmi dă de bănuit.
HEKTOR Să ştii că toate te vor înfrica, dacă te temi de asta.
CORIFEUL Aheii, pînă astăzi, n-au aprins nieicînd atîtea focuri.
HEKTOR Ei, pînă astăzi, n-au fost biruiţi nieicînd atît de ruşinos.
CORIFEUL Noi ţie-ţi datorăm izbînda; acum dă ordin s-o desăvîrşim.
HEKTOR Da; cu duşmanii-n faţă, doar o vorbă are preţ: „la arme!"
CORIFEUL
Dar iată-l pe Aineias sosind cu pasul mare, el vine să le-aducă prietenilor săi o veste însemnată.
(Intră *Aineias.)*
AINEIAS[15]
Care-i temeiul, Hektor, că străjile de noapte, trecînd prin tabără, s-au adunat la cortul tău, înspăimîntate? De ce-au ţipat în toiul nopţii şi-au trezit oştirea?
HEKTOR Ia-ţi armele, îmbracă-te, Aineias, cu armură!
AINEIAS
Ce se petrece? Ai primit înştiinţare că duşmanii, ocrotiţi de beznă, au dat năvală fără veste?
32
HEKTOR Ei suie în corăbii, se pregătesc de fugă.
AINEIAS Dar poţi să-mi dai dovadă hotărîtă despre asta?
HEKTOR
Argeii au aprins făclii, să ardă toată noaptea. Nu cred că vor mai aştepta pînă în zori, ci, pentru c-au iscat aceste focuri, vor părăsi pămîntul Troiei, suiţi în nave bine întocmite, şi vor goni spre casă.
AINEIAS Şi tu ce vrei să făptuieşti într-asta? De ce te-ai înarmat?
HEKTOR
Cînd îşi vor face vînt pe vase, ca să fugă, am să-i opresc cu lancea pe duşmani, şi am să cad asupra lor cu toată greutatea mea.
Ar fi ruşine pentru Ilion, şi chiar mai mult decît ruşine, ar fi nenorocire, cînd zeul ne oferă duşmanii fără luptă, noi să-i lăsăm să fugă, după ce-am îndurat din partea lor atîtea rele.
AINEIAS
De ce nu eşti un sfetnic tot aşa de bun, pe cît eşti de viteaz în fapte? Dar nici un muritor nu are toate însuşirile de la natură; primeşte fiecare cîte-un dar deosebit. Tu eşti făcut să lupţi iar alţii să dea sfaturi înţelepte.
Ai auzit vorbindu-se c-au fost aprinse focuri, şi tu te înfierbînţi, crezi că aheii fug şi vrei să duci armata

împotriva lor, să treacă noaptea peste şanţuri de-apărare.
Dar dacă, după ce vei fi săltat peste tranşeele adînci, îi afli pe duşmani, nu gata de-a fugi din ţara noastră, ci hotă-rîţi să se împotrivească, iar dacă te vor birui, tu cum vei mai răzbi să intri în cetate? Cum va răzbate dincoace de palisade oastea în risipă? Cum vor conduce vizitiii carele pe poduri fără-a sfărma butucii roţilor?
în schimb, de vei învinge, va intra în luptă şi feciorul lui Peleus[16]. El nu va-ngădui să dai corăbiilor foc, nici să-i
33
măcelăreşti prea lesne, cum ai crede, pe ahei, căci omul e nestăvilit şi zdravăn ca un turn.
Armata haide s-o lăsăm să doarmă liniştită lîngă scuturi, să se refacă după oboseala bătăliei. Mai nimerit îmi pare să trimitem un bărbat, cu voia lui, să iscodească tabăra duşmană. Dacă argeii tocmai stau să fugă, să ne-avîntăm şi să cădem asupra lor. Dacă aceste focuri le-au aprins în tabără doar ca să ne atragă într-o cursă, vom şti de la spionul nostru ce uneltesc duşmanii, şi-atunci vom ţine sfat. Aceasta-mi este judecata, Hektor.
CORUL *Strofă*
La fel ne gîndim şi noi. Urmează-i părerea, leapădă-ţi gîndul. Cutezanţa prea mare la o căpetenie nu e pe placul nostru. Ce-ar fi mai prielnic decît să trimiţi la corăbii
un cercetaş iscusit,
care să afle de ce luminează aceste focuri
aproape de prorele navelor?
HEKTOR
Mă dau bătut, dacă vă place tuturor această cale. Aineias, du-te, linişteşte aliaţii. Armata s-ar putea să fie tulburată de vestea întrunirilor din toiul nopţii. Eu, în ce mă priveşte, voi trimite la duşmani un spion.
De vom afla că uneltesc vreo viclenie, nimic nu-ţi vom ascunde, iar cînd vom ţine sfat vei fi de faţă. însă, de fac anume pregătiri, cu gînd să fugă, ia seama, să auzi chemarea-naltă a trompetei. Căci eu nu voi întîrzia. Mă voi apropia <năvalnic> de argei, în vreme ce-şi vor trage navele în mare şi chiar în astă noapte mă voi măsura cu oastea lor[17].
AINEIAS
Trimite cercetaşul cît mai iute. Acum te-arăţi a fi prevăzător şi înţelept. Mă vei vedea luptînd alăturea de tine vitejeşte, cînd va fi nevoie.
(Aineias pleacă.)
34
HEKTOR
Troienilor, aţi auzit ce s-a rostit aici. Care din voi vrea să se ducă la corăbii, să-i spioneze pe argei? Cine doreşte să devină binefăcătorul patriei? Primeşte careva? Eu nu pot face toate slujbele deodată pentru ţara mea şi pentru aliaţi.
(înaintează Dolon.)
DOLON
Sunt gata pentru ţara mea să-nfrunt primejdia şi ca iscoadă să purced spre navele argeilor. Cînd voi fi desluşit tot ce urzesc aheii, mă voi întoarce; iată ce mă leg să duc la bun sfîrşit.
HEKTOR ■ îţi meriţi numele[18] şi patria ţi-e scumpă, Dolon.
Aveai şi pînă azi o casă părintească glorioasă; acum o faci de două ori mai glorioasă.
DOLON
Va trebui, fără-ndoială, să trudesc, dar oare truda-a-ceasta nu e vrednică să fie răsplătită pe măsură? Dacă la sarcină se-adaugă cîştigul, plăcerea de-a o săvîrşi e îndoită.
HEKTOR
Aşa e, ai dreptate, nu zic altfel. Alege-ţi tu răsplata, orice afară de regalitatea mea.
DOLON Nu-ţi jinduiesc regalitatea grea de griji pentru cetate.
HEKTOR
Atunci însoară-te cu o copilă de-a lui Prîamos[19] şi fii cumnatul meu.
DOLON
Nu vreau să mă căsătoresc cu o femeie dintr-o vatră mai puternică decît a mea.
HEKTOR Pot să te răsplătesc cu aur, dacă acesta-i darul ce-l pofteşti.
35

DOLON Acasă am şi eu; nimic dintr-ale vieţii nu-mi lipseşte.
HEKTOR Ce ţi-ai putea dori din <toată> bogăţia Troiei?
DOLON Făgăduieşte că-mi vei da, cînd vei fi biruit aheii...
HEKTOR Făgăduiesc. Orice să-mi ceri, afară de mai-marii flotei.
DOLON Ucide-i tu! N-am să împiedic braţul tău să-l piardă pe
Menelaos.
Doar nu-mi vei Oileus[20]...
HEKTOR cere să ţi-l dăruiesc pe <Âias> fiul lui
DOLON Atare braţe gingaşe lucrează prost pămîntul.
HEKTOR Numeşte-mi un aheu, pe care-l vrei, drept plată, viu.
DOLON Am spus-o adineauri; eu am acasă aur.
HEKTOR Prea bine; vei alege ce pofteşti din prada de război.
DOLON închină zeilor trofeele, atîmă-le de temple!
HEKTOR Dar ce răsplată îmi vei cere, mai mare decîttoate-acestea?
DOLON
Caii lui Achilleus. Cîştigul trebuie să fie pe măsura trudei, cînd însăşi viaţa ta o joci la zaruri cu Destinul.
HEKTOR
E un cîştig pe care-l jinduiesc nu mai puţin ca tine. Din stirpe de nemuritori, sunt cai nemuritori[2]* cei care-l poartă pe nestăvilitul fiu al lui Peleus. Se spune că <fugarii> i-a primit Peleus de la stăpînul mării, zeul Poseidon, care-i domesticise[22].
Eu ti-am stîmit speranţa şi n-am să te înşel. Deci vei primi din parte-mi darul cel mai minunat din cîte ai putea să stăpîneşti: caii şi carul <vajnicului> Achilleuş.
DOLON
îţi mulţumesc. Dacă-i voi dobîndi, voi spune răspicat că, dintre frigieni, eu am primit, pentru curajul meu, răsplata cea mai minunată. Iar tu nu trebuie să mă invi-diezi: sunt mii de alte bunuri care te vor bucura, o tu, cel mai viteaz bărbat din Troia.
CORUL *Antistrofă*
E mare primejdia, mare-i de-asemeni răsplata spre care ţinteşti. Vei fi fericit să o capeţi, încercarea te va umple de glorie, o cinste mai mare decît să ajungi cumnatul poruncitorilor noştri. Intru cît îi priveşte pe zei, roagă Dreptatea să-ţi poarte de grijă, întru cît îi priveşte pe oameni, ţi-au împlinit, se pare, toate dorinţele.
DOLON
Pornesc, dar merg întîi la casa mea, la vatra mea, să trag pe mine un veşmînt mai potrivit, apoi am să mă-ndrept spre navele argeilor.
CORIFEUL Spune-mi ce strai vei îmbrăca în locul celui de acum?
DOLON Un strai mai potrivit cu misiunea mea şi cu un mers furiş.
36
37
CORIFEUL
înţelepciunea trebuie deprinsă de la omul înţelept. Răspunde, cum te vei înveşmînta?
DOLON
Am să-mi acopăr spatele cu pielea unui lup şi creştetul cu botul larg deschis al fiarei. Eu braţele-am să mi le vîr în labele de dinainte, picioarele în labele de dinapoi şi-am să imit cum umblă lupul patruped. Le va fi greu duşmanilor să dibuie <tertipul>. Mă voi apropia <tiptil> de şanţurile lor şi de întăriturile făcute din corăbii. Iar cînd voi trece printr-un loc pustiu, voi merge în picioare <ca un om>. Acesta-mi este şiretlicul[23].
CORIFEUL
Să-ţi fie călăuz Hermes, feciorul <nimfei> Maia, domnul hoţilor, şi să te poarte înapoi cu bine[24]. Tu ştii ce ai de împlinit; acuma nu-ţi mai trebuie decît noroc.
DOLON
Mă voi întoarce sănătos. Am să-l ucid pe Odysseus şi-ţi voi aduce capul lui, ca o dovadă sigură, încît să poţi susţine c-am mers pînă la navele duşmane. Sau pe feciorul lui Tydeus <îl voi ucide>[25].
Cu mîinile însîngerate, voi reveni la casa mea mai înainte să se-aşteamă pe pămînt lumina <zilei>.

(Dolon pleacă.)
CORUL
Strofa 1
Tu, care eşti venerat în Thymbra şi-n <insula> Delos, . şi care cobori în Lykia la templul tău[26],
Apollon, o chip divin, haide la noi <înarmat> cu săgeţile tale, vino în toiul nopţii, ocroteşte-l pe omul acesta, pe fiii lui Dârdanos[27] apără-i, o preaputernice, tu, care ai înălţat vechile ziduri troiene[28]!
Antistrofa 1
Fie ca Dolon s-ajungă în preajma flotei, să iscodească armata hellenilor şi să se-ntoarcă nevătămat la altarele casei părinţilor săi din Ilion! Iar mai apoi, cînd <Hektor> stăpînul nostru va fi zdrobit oştimea argeilor, să se urce şi el în carul tras de fugarii din Phthia[29], dăruiţi de zeul marin lui Peleus Aiakidul[30]!
Strofa 2
Doar el, pentru casele noastre şi pentru glia ţării,
a cutezat să meargă
la tabăra navelor, să iscodească.
Ii lăudăm voinicia. Rari sunt bărbaţii viteji
la vremea cînd soarele nu luminează largul mării
şi cînd cetatea e bîntuită de vijelie.
Dar se mai află şi alţi frigieni fără teamă.
Cîtă-ndrăzneală în oastea noastră!
A nesocoti alianţa <cu Ilion>
este purtare <fricoasă> de mysian[3J].
Antistrofa 2 Pe care războinic aheu
va fi să-l lovească de moarte, în cortul său,
junghietorul nostru,
păşind pe pămînt ca o fiară cu patru labe?
De l-ar sfîrşi pe Menelaos,
ori de l-ar ucide pe Agamemnon,
şi de-ar aduce, să-i pună Helenei în mîini,
s-o facă să verse lacrimi,
capul cumnatului său mişel,
care-a condus, împotriva pămîntului Troiei,
luptători pe o mie de vase!
(Soseşte în grabă un vestitor, păstor de pe muntele Ida.)
VESTITORUL
De-ar fi să le aduc stăpînilor întruna, rege, ştiri bune precum cele ce ti le voi spune.
38
39
HEKTOR
Cîtă prostie poate zace-n sufletul acestor păcurari!
Desigur vii să le aduci stăpînilor vreo veste despre rodnicia turmelor. Dar ai picat în timp <şi-n loc> nepotrivite. Nu ştii unde se află casa mea şi tronul tatei[32]? Acolo trebuia să mergi să povesteşti despre belşugul staulelor noastre.
VESTITORUL
Da, noi păstorii suntem proşti; la fel socot şi eu. Dar nu e mai puţin adevărat că veştile ce ţi le-aduc sunt
fericite.
HEKTOR
Destulă vorbărie despre soarta ţarcurilor tale. Noi suntem gata să ne batem şi ţinem armele în mîini.
VESTITORUL
Eu tot despre război venit-am să-ţi vorbesc. Un luptător în fruntea oştii lui de multe mii de oameni soseşte ca prieten, să mîntuie pămîntul ăsta.
HEKTOR Din care patrie, din ce tărîm soseşte?
VESTITORUL Din Tracia[33]. Grăieşte că-i feciorul lui Strymon[34].
HEKTOR Cumva e Rhesos? Zici c-a pus piciorul pe pămîntul
Troiei?

VESTITORUL întocmai. Mă scuteşti să ţi-o mai spun.
HEKTOR
De ce străbate văile din Ida[35], ocolind cîmpia şi calea largă pentru care?
40
VESTITORUL
Eu nu ştiu limpede, ci pot să-ncerc a lămuri. Nu-i lesne să strecori armata, în puterea nopţii, printr-o cîmpie, cînd ai auzit că-i înţesată de duşmani.
Noi, păcurarii de pe Ida, muntele ce-i însăşi rădăcina şi vatra ţării <noastre>, am fost cuprinşi de spaimă, cînd <Rhesos> a pătruns la miezul nopţii în dumbrava doldora de fiare.
Trecea vuind cumplit, ca un şuvoi, armata tracilor.
Loviţi de groază, ne-am mînat spre vîrfuri turmele; eram îngrijoraţi să^ nu se-abată hoţi argei să pustiască staulele <vitelor>. însă curînd auzul nostru desluşi voci care nu erau ale unor helleni; şi-am încetat să ne mai temem.
Eu am înaintat spre cercetaşii oştii şi-am întrebat în limba tracă cine e poruncitorul lor, cine-i părintele acestuia şi dacă vine ca să sprijine cetatea Priamizilor.
Aflînd tot ce voiam să ştiu, am înlemnit. Căci l-am văzut pe Rhesos, asemeni unui zeu, înfipt şi drept în carul lui de luptă trac. Avea un scut, pe umeri, cu ferecaturi de aur care scînteiau. Juguri de aur apăsau grumazul bidiviilor mai albi şi mai strălucitori ca neaua. Iar de pe fruntea cailor, Gorgone de aramă, precum aceea de pe pavăza Athenei[36], şi sumedenie de zurgălăi stîrneau înfricoşare. Tăria-acestor luptători nici numărîndu-i n-ai putea s-o cîntăreşti.
Vedeai trecînd la nesfîrşit: noian de călăreţi şi de peltaşi, noian de trăgători cu arcul, şi-o liotă de oameni . înarmaţi uşor, toţi îmbrăcaţi în straiul trac[37].
Acesta e viteazul care, iată, vine să ajute Troia. Feciorul lui Peleus nu va putea să-i scape, fie că fuge, fie că-l întîmpină cu lancea.
CORIFEUL
Cînd oamenii unei cetăţi sunt ocrotiţi de zei, pe nesimţite mersul întîmplărilor se-ndreaptă către bine.
HEKTOR
Acum, cînd lancea-mi este cu noroc şi Zeus ne ţine partea, îmi voi afla mulţime de prieteni. Dar nu ne trebuie cei care nu ne-au ajutat odinioară, cînd Ares[38] ne îndepărta <de port> şi sfîşia, suflînd năprasnic, pînzele acestei ţări[39].
41
Cît despre Rhesos, ne arată ce fel de prieten e cu Troia: soseşte <numai> la ospăţ; lipsea cînd vînătorii prindeau prada; el nu s-a canonit cu lancea lîngă noi.
CORIFEUL
Dispreţuieşti, pe drept, şi veştejeşti asemenea prieteni. Primeşte-i totuşi <bine>, acum cînd vor să sprijine cetatea.
HEKTOR Qţi suntem e de-ajuns: noi apărăm de multă vreme Troia.
CORIFEUL Eşti sigur că ai şi zdrobit duşmanii?
HEKTOR Sunt sigur. Mîine o va dovedi lumina zilei.
CORIFEUL Gîndeşte-te la viitor: atîtea răsturnări aduce soarta!
HEKTOR Nu-mi place să se vină prea tîrziu în ajutor unor
prieteni.
Deci Rhesos, dacă totuşi a sosit, să fie pentru noi nu aliat, ci oaspete; să stea la masa oaspeţilor mei. însă, din partea fiilor lui Priamos, el n-are drept la vreo recunoştinţă.
CORIFEUL Stăpîne, a respinge aliaţii e primejdios.
VESTITORUL Numai privindu-l, şi duşmanii se vor îngrozi.
HEKTOR *(adresîndu-se întîi Vestitorului, apoi Corifeului)*
Ţi-s bune sfaturile; felul tău de a gîndi e potrivit. Prea bine! Acest Rhesos cu armele de aur, dacă-i să cred ce spune Vestitorul, fie primit ca aliat al ţării.
(Vestitorul pleacă.)
CORUL
Strofa 1
Adrâsteia, fata lui Zeus, să abată invidia zeilor
de la cuvintele noastre[40]! Căci noi vom rosti tot ceea ce pentru suflet e dulce să spunem. Iată-te dară, copile al rîului! lată-te-ajuns la curtea regelui Frigiei: fii binevenit, de vreme ce te-au trimis maică-ta,

una din Pieride[41], şi rîul cu poduri frumoase...
Antistrofa 1
... <divinul> Strymon, care odinioară, din rotocoalele undelor sale, sub înfăţişare de apă, s-a strecurat în pîntecul fără prihană al melodioasei Muze[42] şi ţi-a dat viaţă, o tînăr erou! întocmai ca Zeus, al luminii părinte, tu vii către noi într-un car cu fugari focoşi. O patria noastră, o Frigie, azi, cînd un zeu e cu noi, azi poţi să-l măreşti pe Zeus ca Liberatorul[43].
Strofa 2 ;
Oare acuma străvechea cetate Ilion va celebra din nou, ziua-ntreagă, sărbătoarea lui Bakchos[44] prin cîntece de iubire şi prin întreceri de cupe umblînd de la dreapta la stînga, cînd cei doi Atrizi[45]părăsi-vor ţărmul troian, ca să străbată marea şi să ajungă la Sparta? Prietene <Rhesos>, după această izbîndă a braţului tău şi a lăncii tale, fie să poţi să te-ntorci în patria ta!
Antistrofa 2
Vino, iveşte-te. Stai faţă-n faţă cu Achilleus, opune-te lui, ridicînd pieziş pavăza ta de aur deasupra inelului carului tău de luptă[46].
42
43
din

peste cetăţile tale ă trupui.

5S

bun
HEKTOR
O fiu a. Muzei cMului n* di,, **Tracia obişnuiesc** sa spui

lui strymon **fwmicia ,,•,,**
pească Troia. 44
Tu n-ai putea susţine că prietenii nu te-au chemat şi că de-aceea n-ai venit să ne salvezi, ori barem să ne-ajuţi.
Cîţi crainici frigieni, cîte solii nu ţi-am trimis, rugîndu-te să sari în ajutorul Troiei? Cu cîte daruri scumpe nu te-am copleşit?
Iar tu, bărbat din neamul nostru, şi nu hellen, la fel ca noi[48], de-ar fi ţinut numai de tine, ne-ai fi lăsat hellenilor în seamă.
Şi totuşi nu erai cîndva decît o căpetenie măruntă, dar mîna mea din tine-a ridicat puternicul monarh al tracilor, cînd, lîngă Pângaion şi-n cîmpii Paioniei, pe cei mai vajnici traci i-am atacat pieptiş şi scuturile lor le-am sfărîmat, îngenunchind acest popor, ca să ţi-l dau în stăpînire.
Iar tu, călcînd sub tălpi recunoştinţa ce mi-o datorai, eşti ultimul care soseşte să ne-ajute în restrişte. Alţi oameni, care nu-s din neamul nostru, de mult ni s-au alăturat. Din ei, o parte au pierit şi zac sub ţărnă în morminte: ce straşnică dovadă de credinţă faţă de cetatea <Ilion>! O parte stau sub arme, lîngă caii <înhămaţi> la care, neclintiţi pe locurile lor, şi cînd viforniţa-i îngheaţă, şi cînd văpăile de soare-i fac să înseteze; ei nu se tolănesc pe paturi de ospăţ, ca tine, cu braţul ridicat, sorbind vîrtos din cupe. Acestea sunt învinuirile ce ţi le torn în faţă, ca să ştii că Hektor pururi spune ce gîndeşte.
RHESOS
Tot astfel sunt şi eu; cînd am ceva de spus, merg drept la ţintă; nici eu, din fire, nu îndur făţărnicia. Iar gîndul că lipsesc din ţara-aceasta, mai mult decît pe tine, pe mine mă căznea, umplîndu-mi inima de chin şi nerăbdare.
Dar un popor de sciţi[50], dintr-un tărîm apropiat de graniţele mele, mi-a declarat război chiar cînd doream să plec la drum spre Troia şi să trec peste strîmtoare.
Sosit la ţărmul Mării Primitoare-de-Străini[5!], urma să urc în nave oastea tracilor şi, iată, acolo am străpuns cu lancea sciţii, de-am închinat un sînge negru gliei, dar vai! amestecat cu sînge trac. Această întîmplare m-a împiedicat s-ajung în şesul Troiei mai devreme, să lupt cu tine laolaltă. Dar după
45

ce-am zdrobit armata <sciţilor> şi le-am luat odraslele ostateci şi le-am cerut să verse, la palatul meu, tribut în fiecare an, m-am îndreptat spre voi.
Am traversat cu navele strîmtoarea <B6sporos>[52] şi-am străbătut pe jos hotar după hotar, nu bînd vîrtos, cum m-ai învinuit, nici somnorind în case aurite, ci îndurînd viforniţele ce se-abat cu gheaţă peste marea Traciei şi peste Paionîa, culcat numai în straiul ăsta şi lipsit de somn.
E drept, sunt ultimul venit, însă la timp.
Căci, iată, zece ani s-au scurs de cînd te lupţi, fără să dobîndeşti nimic. Tu zile după zile pierzi, jucînd, contra hellenilor, la zaruri soarta înfruntării. Dar mie îmi va fi de-ajuns lumina unei zile, ca turnurile lor să le răstorn, să năvălesc în ţarcul navelor şi să ucid duşmanii.
Punînd de grabă capăt chinurilor tale, eu mîine voi pleca din ilion spre casă. Nu vă-narmaţi nici unul dintre voi cu scutul.
Eu însumi am să frîng orgoliul fără seamăn al aheilor şi-am să-i stîrpesc, cu toate că sunt ultimul venit.
CORUL *Strofă*
16! 16! Cuvîntare dragă! Prietene, tu ai venit din partea lui Zeus. Să apere Zeus cel de sus cuvintele tale de invidia zeilor, necruţătoare! Flota de lemn sosită din Argos nu a purtat pînă azi <peste valuri> şi n-are vreun bărbat mai viteaz decît tine. Cum ar putea, vă-ntrebăm, Achilleus, cum Aias[53] să n-o ia la fugă din calea lăncii tale? Fie s-ajungem, o rege, în ziua cînd le vei da pedeapsă cu suliţa ta, pentru mîinile lor pătate de sînge.
RHESOS
Am să vă dăruiesc acest prilej de bucurie, ca să uitaţi că am lipsit de-aici atîta vreme.
Adrăsteia să nu se mînie pe cuvîntarea mea!
Dar cînd vom libera cetatea de duşmani şi tu din pradă vei alege fruntea hărăzită zeilor, vreau să purced cu tine
46
<Hektor> la luptă împotriva gliei argiene şi ajungînd acolo, cu lancea mea să pustiesc Hellada-ntreagă, ca să înveţe-a suferi şi ei, la rîndul lor, năpastele <războiului>.
HEKTOR
De mi-ar fi dat ca, dezlegat de-atîta rele, să pot domni cîndva nestingherit peste cetatea mea, precum odinioară, ah! cît aş fi de recunoscător faţă de zei!
In ceea ce priveşte Argosul şi locurile ce alcătuiesc Hellada, nu-i chiar atît de lesne, pe cît spui, să le zdrobeşti cu lancea-n mînă.
RHESOS Nu se vorbeşte că hellenii cei mai vajnici au venit aici?
HEKTOR
Nu pot să le topesc neînfricarea şi află că-i respingem anevoie.
RHESOS Atunci, odată ce vor fi ucişi, şi lucrul nostru va fi gata.
HEKTOR
.Nu te gîndi la ţeluri depărtate, uitîndu-le pe cele de sub ochii tăi.
RHESOS *(ironic)*
îmi pare că te mulţumeşti să-nduri, nu să stîrneşti, nenorocirea.
HEKTOR
Chiar dacă nu mă mişc din Ilion, regatul meu este destul de larg.
Acuma poţi să te-narmezi cu scutul şi să-ţi aşezi cum vrei războinicii, în cornul stîng al oştii, sau în cornul drept, sau între aliaţi, la mijloc[54].
47
RHESOS
Vreau singur să dau lupta cu duşmanii, Hektor. Dar dacă tu socoti că este ruşinos să vii cu mine să le-aprindem flota, aşază-mă în fruntea oştii, să-l am pe Achilleus în faţă.
HEKTOR Tu n-ai cum să îndrepţi asupra lui ţemuta-ţi lance.
RHESOS Nu se zicea c-a debarcat şi el pe ţărmul Troiei?
HEKTOR
El a venit şi chiar aici se află, dar, mîniat pe capii oştii, nu mai apucă suliţa cu ei alături[55].
RHESOS Care-i cel mai ilustru din armată, după el?
HEKTOR
Eu cred că Aias cu nimic nu-i mai prejos; nici fiul lui Tydeus[56].
Mai este, dintre toţi cel mai viclean, acest coţcar de Odysseus, căruia nu-i lipseşte bărbăţia, nici

încumetarea; el cel mai mult a păgubit cetatea.
<De pildă> într-o noapte, a pătruns în sacra-mprejmuire a <templului> Athenei, a ridicat hoţeşte idolul zeiţei şi-a dus <sţaţuia> la corăbiile lor[57]. Iar înţr-o zi pungaşul, în strai de cerşetor, trimis la Ilion să spioneze, s-a strecurat prin ziduri <înăuntru>, i-a blestemat în gura mare pe argei, apoi a omorît cîţiva străjeri şi paznici de la porţi şi-a izbutit să scape. îl dibuim întruna pregătindu-ne vreo cursă, pitit lîngă altarul zeului din Thymbra, nu departe de oraş[58]; e un cumplit ponos în contra căruia Iuptăm[5]9.
RHESOS
Nicicînd un om cu suflet mare nu se-ascunde, cînd vrea să-şi piardă un duşman, ci îl atacă drept în faţă.
Dar pe argeul ăsta, care, precum spui, se-aţine în cotloane de tîlhari, ca să-şi urzească vicleniile, eu am să-l prind de viu şi am să-l trag în ţeapă, la porţile cetăţii, şi am
să-l dau să prăznuiască vulturii din el. Fiind un hoţ ce jefuieşte capiştile zeilor, el trebuie de-o moarte pe măsura lui să piară.
HEKTOR
Voi faceţi-vă deocamdată tabăra, căci încă este noapte. Am să-ţi arăt eu însumi unde-i nimerit să înnopteze-armata ta, deosebit de rîndurile noastre.
Parola noastră este „Phoibos"[60]. Să ţi-o aduci aminte, dacă va fi nevoie, şi s-o împărtăşeşti războinicilor traci. *(Se adresează Corului.)*
Voi mergeţi înaintea rîndurilor să vegheaţi; să staţi de strajă aţintiţi şi să-l întîmpinaţi pe Dolon, care spionează flota, căci, dacă este teafăr, trebuie să se apropie de corturile noastre.
(Iese împreună cu Rhesos. începe să se lumineze de ziuă.)
CORUL *Strofă*
Cine-i la rînd de veghe? Cine, în locul nostru? Purced să se culce primele astre; cele şapte Pleiade[61] răsar în zare, zboară alin în mijlocul cerului Vulturul[62]. Treziţi-vă, nu zăboviţi! Sculaţi-vă din aşternut pentru veghe! Nu desluşiţi cum păleşte văpaia lunii? Zorile sunt aproape; zorile stau să răsară; iată şi steaua ce le vesteşte.
ÎNTÎIUL HEMICOR
Cine a fost rînduit pentru veghea dintîi? .. ..^*(Lipseşte un 'vers)...*
AL DOILEA HEMICOR Koroibos[63], fiul lui Mygdon[64], se zice...
ÎNTÎIUL HEMICOR Cine <au fost rînduiţi> pe urmă?
48
49
AL DOILEA HEMICOR
Kilikienii,
pe care i-au deşteptat din somn paionii, apoi mysienii, cărora noi le-am urmat[65].
ÎNTÎIUL HEMICOR
Aşadar este timpul, mergînd, să trezim lykienii[66], desemnaţi, după cum le căzură sorţii, pentru a cincea veghe.
CORUL *Antistrofa*
Iată, acum auzim dinspre rîul Simois[67], din cuibul înalt, năclăit de sînge, privighetoarea melodioasă, pasărea de-copil-ucigaşă. Auzim cum îşi cîntă cu nenumărate triluri durerea[68].
Pe <muntele> Ida turmele şi-au început păşunatul. Auzim răsunînd în noapte şuier de flaut. Somnul ne-adie, ne farmecă ochii; apropierea lui de pleoape nu-i niciodată mai dulce decît în zori.
ÎNTÎIUL HEMICOR
De ce nu vedem revenind cercetaşul trimis la corăbii de Hektor să iscodească?
AL DOILEA HEMICOR Ne tulbură frica; Dolon lipseşte de multă vreme.
ÎNTÎIUL HEMICOR Să fi căzut în vreo cursă pitită, ori să fi pierit?
AL DOILEA HEMICOR Prieteni, mergînd, să trezim lykienii, desemnaţi, după cum le căzură sorţii, pentru a cincea veghe.
(Luptătorii ce alcătuiesc Corul pleacă din scenă să-i trezească pe lykieni. Odysseus $i Diomedes intră drîş, cuspadele în rnîini.)
50
ODYSSEUS
<Ascultă> Diomedes; n-auzi un zăngănit de arme? Sau poate ne-a lovit urechile un zvon deşert?
DIOMEDES

Nu, ci sunt lanţurile spînzurînd de care ce răspîndesc un zvon de fier. Şi mie mi-a fost frică pînă să mă dumiresc că zgomotul e de la lanţuri.
ODYSSEUS Ia seama, nu cumva, în beznă, să cădem peste străjeri.
DIOMEDES Iau seama, chiar dacă păşesc prin întuneric.
ODYSSEUS
Dacă trezeşti din somn pe careva, cunoşti parola frigienilor?
DIOMEDES <Parola> este „Phoibos"; am aflat-o de la Dolon.
ODYSSEUS Ah! iată corturi părăsite de duşmani. Le vezi?
DIOMEDES
Şi totuşi, după cum mi-a spus-o Dolon, aici avea culcuşul Hektor, pe care am venit să-l surp cu lancea.
ODYSSEUS Ce se petrece? Să fi mers cu ceata lui în altă parte?
DIOMEDES Poate-au plecat să pregătească pentru noi o cursă.
ODYSSEUS
Da, Hector este îndrăzneţ acum; victoriile l-au umplut de îndrăzneală.
51
DIOMEDES
Noi ce să facem, Odysseus? Nu l-am găsit în patul său pe omul nostru. Speranţa ne-a fost înşelată.
ODYSSEUS
Să ne întoarcem la corăbii cît mai iute! Căci Hektor este ocrotit de zeul ce i-a dăruit izbînda <ieri>. Nu trebuie să silnicim norocul.
DIOMEDES
Atunci să ne grăbim la cortul lui Aineias, ori al lui Paris, frigianul cel mai demn de ură; să le tăiem cu spada capul.
ODYSSEUS
Cum ai putea, pe întuneric, să-i găseşti în mijlocul unei oştiri duşmane şi să-i ucizi fără să fii primejduit?
DIOMEDES
E totuşi ruşinos să ne întoarcem la corăbii, nedînd troienilor o cruntă lovitură.
ODYSSEUS
Cum? Chiar n-ai făptuit nimic? Nu l-am ucis pe spionul flotei noastre, pe Dolon, şi l-am despuiat de arme? Socoti că ai putea să nimiceşti întreaga oaste? Ascultă, haide să ne-ntoarcem; şi fie să ne sprijine norocul.
(Se iveşte din văzduh Athena, înzestrată cu atributele sale cunoscute: casca, lancea şi egida - marele scut din piele de capră.)
ATHENA
De ce plecaţi din tabăra troiană cu inimile mistuite de mîhnire deoarece Destinul nu vă-ngăduie să-l omorîti pe Hektor sau pe Paris?
Voi n-atî aflat că a sosit un om în ajutorul Troiei, anume Rhesos, cu o pompă demnă de luat în seamă? Dacă rămîne peste noapte,^ pînă dimineaţă, viu, nici suliţa lui Achilleus, nici a lui Aias, nu-l vor împiedica să nimicească navele argeilor, să le răstoarne zidurile şi, cu lancea, prin Porţi intrare largă să-şi deschidă.
52
(Lui Diomedes.)
Ucide-l şi vei fi stăpîn a toate. Pe Hektor însă lasă-l în culcuşul său; ia-ţi gîndul să-l înjunghii, să-i tai capul; el va primi prin altă mînă moartea.
ODYSSEUS
Stăpîna mea Athena, am recunoscut răsunetul, cu care sunt obişnuit, al vocii tale, căci tu întotdeauna la primejdie mă ocroteşti. Arată-ne bărbatul unde înnoptează şi care-i locul lui în tabăra barbarilor.
ATHENA
<Se odihneşte> în apropiere; însoţitorii lui nu sunt amestecaţi cu oastea frigiană. Căci Hektor i-a-ndemnat să se aşeze în afara <rîndurilor de războinici> pînă trece noaptea şi se luminează.
Şi nu departe sunt legaţi de carul trac fugarii săi bălani; pot lesne fi văzuţi în noapte; ei strălucesc ca aripile unei lebede pe rîu. Ucideţi-l pe Rhesos şi luaţi-i; va fi cea mai frumoasă pradă pentru casa voastră, căci nu se află car şi bidivii mai mîndri pe pămînt.
ODYSSEUS

Ucide-l, Diomedes, tu pe capul tracilor, sau lasă-mi-l în seamă mie şi îngrijeşte-te de cai.
DIOMEDES
Eu îl voi omorî, iar tu vei îmblînzi fugarii; eşti priceput în a le dibui năravul şi ai scormonitoare mintea[69]. Bărbatul trebuie orînduit în locul unde este de folos.
(în clar-obscurul zorilor se distinge silueta lui Paris, care se apropie.)
ATHENA
îl văd acolo pe Alexandros[70], venind spre noi. O strajă i-a adus la cunoştinţă zvonul că ar fi pătruns în tabără duşmani.
DIOMEDES El vine însoţit de alţii sau e singur?
53
ATHENA
E singur. Se îndreaptă, pe cît pare, spre cortul fratelui său Hektor, să-i dea de veste că în tabără se află spioni.
DIOMEDES Nu trebuie să-ncepem prin a-l doborî?
ATHENA
Nu, n-ai putea să fii mai tare ca ursita lui. Nu este hărăzit prin mîna ta să moară, în schimb aici se află altul, pe care-l vei lovi de moarte. Grăbeşte-te.
Iar eu îl voi întîmpina pe Paris, luînd înfăţişarea ' Aphroditei, aliata lui, care-l ajută în primejdii, şi prin cuvinte-amăgitoare îi voi da răsplata <cuvenită> omului pe care îl urăsc'[1]. Aceasta-i tot ce am avut de spus. El nu ştie că Rhesos va fi jertfa voastră şi nu m-a auzit, cu toate că-i aproape.
(Odysseus şi Diomedes pleacă, îndreptîndu-se spre cortul lui Rhesos.)
PARIS
Cu tine, Hektor, căpetenia şi fratele, vorbesc; tu dormi? N-ar trebui să stai de veghe? S-au strecurat în tabără duşmani; sunt fie hoţi, fie spioni.
ATHENA
(sub înfăţişarea Aphroditei)
Fii liniştit; te ocroteşte Kypris[72], binevoitoarea ta. îmi este inima cu tine în războiul care-l porţi. Nu am uitat cum m-ai cinstit şi-ţi sunt îndatorată. La fel şi azi, ca să le dăruiesc războinicilor Troiei biruinţă, venit-am să-ţi aduc un mare luptător şi aliat, pe tracul <Rhesos>, fiul Muzei cîntului melodios; iar tatăl lui, cum umblă vorba, e Strymon.
PARIS
Eşti pururi plină de bunăvoinţă pentru cetatea mea şi pentru mine. Acesta e tezaurul cel mai de preţ din lume: în clipa cînd te-am judecat <a,fi cea mai frumoasă>, pot spune că l-am cîştigat pentru cetate. Eu am venit pentru
54
c-am prins un zvon - nu era limpede, dar s-a lăţit prin străji - că s-ar găsi aici spioni ahei. De-aceea am sosit să-l scol din aşternut pe Hektor.
ATHENA
Dar n-ai temei să-ţi fie frică; nimic n-ameninţă armata. Hektor s-a dus să rînduiască pentru noapte oastea tracilor.
PARIS
Tu-mi dai încredere, şi, bizuindu-mă pe spusa ta, mă-n-torc să stau de strajă, dezlegat de orice teamă.
ATHENA *(rostind cuvinte cu două înţelesuri)*
Te du; şi crede-mă că urmăresc de-aproape tot ce te priveşte; eu vreau să văd victoria prietenilor mei. Ai să cunoşti şi tu cîndva... bunăvoinţa mea. *(Paris pleacă. După o scurtă pauză, Odysseus şi Diomedes intră în goană, cu spadele în mîini.)* Voi doi luaţi aminte. Prea tare v-aţi înfierbîntat. Fecior al lui Laertes[73]! Ascundeţi săbiile voastre ascuţite. Monarhul tracilor e mort şi caii sunt ai voştri. însă troienii au aflat şi-acum vă urmăresc.
Fugiţi la adăposturile navelor cît mai degrabă! De ce întîrziaţi, cînd vin duşmanii asupra voastră ca o vijelie? Scăpaţi cu viaţă!
(Athena dispare, apoi Corul războinicilor intră năvalnic în scenă. Se stîrneşe confuzie şi tumult.)
ÎNTÎIUL HEMICOR[74] Ah! Ah!

Trage-i, trage-i, trage-i, trage-i! Stinge-l, stinge-l! Cine-i omul? Iată unul; să-i vorbim.
Sunt tîlhari care prin beznă iscă tulburarea-n oaste. ■ Toţi aici, aici cu toţii! Uite că l-am prins. îl ţinem.
(Lui Odysseus, pe care au izbutit să-l înşface) Spune repede. De unde ai venit? Din care ţară?
• 55
ODYSSEUS *(războinicului care îl ameninţă)*
Nu e treaba ta s-o afli.
Vei muri pe dată dacă îndrăzneşti să-mi faci un rău.
AL DOILEA HEMICOR . Zi parola, sau altminteri îţi străpung cu lancea pieptul.
ODYSSEUS
Stai! Astîmpără-te.
ÎNTÎIUL HEMICOR Haide, daţi cu toţii de aproape!
ODYSSEUS *(prefăcîndu-se)*
Stai! Vrei să-l ucizi pe Rhesos?
AL DOILEA HEMICOR *(crezînd că a grăit însuşi Rhesos)*
Nu; pe cel ce vrea să-l piardă.
Potoliţi-vă!
ODYSSEUS
Zi parola!
ÎNTÎIUL HEMICOR
(neîncrezător) Nici vorbă.
AL DOILEA HEMICOR
Nu ucide un prieten!
ÎNTÎIUL HEMICOR
„Phoibos".
ODYSSEUS
AL DOILEA HEMICOR
Bine. Lăsaţi lancea jos cu toţii.
56
(Odysseus şi Diomedes izbutesc să scape.)
ÎNTÎIUL HEMICOR Ştiţi unde s-au dus vrăjmaşii?
AL DOILEA HEMICOR
Au luat-o într-acolo.
ÎNTÎIUL HEMICOR
Fuga! Să le prindem urma. Sau, strigînd, să dăm alarma?
AL DOILEA HEMICOR E primejdios, în beznă, să stîrnim toţi luptătorii.
CORUL
Strofă
Cine-i bărbatul venit aici? Cine se va lăuda c-a avut nespusa-ndrăzneală de-a ne scăpa din mînă? Unde-am putea să-l ajungem? Cum am putea recunoaşte bărbatul care-a trecut, păşind fără frică, prin mijlocul cetelor noastre şi printre oameni de strajă? Să fie un thessalian? Un locuitor de pe ţărmul Lokridei[75]? Vreun insular cu viaţă rătăcitoare? Cine era şi de unde? Care e patria lui? Care e zeul suprem căruia i se închină?
ÎNTÎIUL HEMICOR
N-a dat cumva Odysseus lovitura? Cine, altminteri? Judecînd după faptă, noi credem că el e.
AL DOILEA HEMICOR Credeţi de-a binelea?
ÎNTÎIUL HEMICOR
Cum să nu <credem>?
57
AL DOILEA HEMICOR Oricum, este plin de-ndrăzneală.
ÎNTÎIUL HEMICOR Cine e cutezătorul pe care-l măriţi? -
AL DOILEA HEMICOR
Odysseus.
ÎNTÎIUL HEMICOR Nu preamăriţi isprava şireată a unui tîlhar.
CORUL *Antistrofă*

A mai venit în cetate o dată, cu faţa scăldată de plîns <Odysseus>, înfăşurat în straie zdrenţoase şi ascunzînd sub mânta-i o spadă. El se tîra, cerînd de pomană, ca o slugă miloagă; avea căpăţîna jegoasă, plină de coji, şi-a împroşcat îndelung cu ocări neamul regesc al Atrizilor, *
de parcă era duşmanul capilor oştii. De ce n-a pierit, de ce n-a pierit, cum i se cădea, înainte să lase urmele paşilor săi pe pămîntul Frigiei?
ÎNTÎIUL HEMICOR
Fie c-a fost a lui Odysseus isprava, fie că nu, ne bîntuie frica; Hektor pe noi, străjerii, va pune vina.
AL DOILEA HEMICOR Ce-nvinuire ne va aduce?
ÎNTÎIUL HEMICOR
El nu va ierta...
AL DOILEA HEMICOR Ce-am făptuit? De ce vă e teamă?
58
ÎNTÎIUL HEMICOR ...că noi i-am lăsat să treacă...
AL DOILEA HEMICOR Pe cine?
ÎNTÎIUL HEMICOR ...pe cei strecuraţi astă noapte în tabăra noastră.
(Vizitiul lui Rhesos intră în mare grabă şi tulburare, plin de sînge.)
VIZITIUL 16! 16! Lovitură cumplită a sorţii! Ai! Ai!
CORIFEUL
Tăceţi cu toţii, aplecaţi-vă. E poate unul ce se prinde în năvod.
VIZITIUL 16! 16! Cumplită năprasnă pe capul tracilor!
CORIFEUL Se tînguie un aliat de-al nostru.
VIZITIUL
16! 16! Urgisitul de mine! Urgisitule rege al tracilor, ţi-a fost dat să cunoşti pîrdalnica Troie! Grozav ţi-au pus capăt vieţii!
CORIFEUL
Tu cine eşti din aliaţi? Vederea-mi este tulbure pe întuneric şi nu pot să te desluşesc.
VIZITIUL
Unde-aş putea să dau de poruncitorii Troiei? Unde să-l aflu pe Hektor? Unde s-a dus să doarmă sub ocrotirea scutului său? Căruia din căpitanii oştirii, neadormit, să-i spun,
59
ai, ai, ai, ai!
pacostea ce-am îndurat-o,
ce ne-au făcut pe ascuns <ticăloşii>
şi-apoi au plecat? Dar cît de vădit
e doliul urzit poporului trac!
CORIFEUL
Aţît cît pot să înţeleg, armatei tracilor i s-a-ntîmplat un mare rău.
VIZITIUL
Armata e ca şi pierdută, regele s-a năruit, lovit mişeleşte, ai, ai, ai, ai!
Rana mă chinuie, sunt vătămat de moarte. Cît îmi doresc de mult să mă sting! De ce-a trebuit să mor fără slavă şi Rhesos la fel, aici, unde-am ţinut să venim în sprijinul Troiei?
CORIFEUL
El n-a vorbit în ghicitori, ci ne-a vestit nenorociri; e limpede, după cum ţipă, că aliaţi <de-ai noştri> au pierit.
VIZITIUL
Ne prigoneşte răul, dar la năpastă se adaugă ruşinea, şi astfel răul e de două ori mai mare. O moarte glorioasă, de vreme ce suntem sortiţi pieirii, socot că este dureroasă pentru cel ce moare; şi cum n-ar fi? Dar pentru cei rămaşi în viaţă e temei de fală şi-aduce faimă bună unei case.
Noi din neprevedere am pierit; şi fără glorie.
Hektor ne-a arătat cu mîna-i locul unde să ne facem tabăra şi ne-a împărtăşit parola. Dormeam pe glie, sfîrşiţi de oboseală.
Armata, în pofida nopţii, nu era păzită de străjeri, nici armele nu se aflau, cum se obişnuieşte, între rînduri; iar caii nu erau legaţi de care; bag seamă, regele fusese încu-noştinţat că voi eraţi acuma cei mai tari <în bătălii> şi că ameninţaţi <cu nimicirea> navele duşmane.

Aşa, nebănuind nimic, dormeam, topiţi de oboseală.
60
Eu, ca o slugă grijulie, mă trezesc din somn şi cailor <stăpînului> le torn o straşnică măsură de nutreţ, cu gîndul că în zori urma să-nceapă lupta. Şi văd atunci, în bezna nopţii, doi oameni ce dădeau tîrcoale taberei. Mă mişc, ei se pitesc, înfricoşaţi, apoi se scoală şi-o tulesc de fugă. Le strig să nu se mai apropie de oaste; credeam că erau niscai aliaţi, umblînd să fure. Nu mi-au răspuns nimic; mai multe nu ştiu, căci m-am întors la patul meu şi-am adormit.
Şi iată ce vedenie-am avut în somn.
Caii pe care îi hrănisem şi pe care-i conduceam din car, stînd în picioare lîngă Rhesos, i-am văzut cum ţi se pare că-i zăreşti în vis; doi lupi li se urcaseră-n spinare şi biciuiau pielea fugarilor cu cozile, ca să-i stîrnească. Ei nechezau, îşi revărsau pe nări mînia, şi, scuturîndu-şi coamele, se răzvrăteau.
Voind să scap fugarii de dihănii, mă trezesc, înfiorat de spaima nopţii. Mă scol din aşternut şi-aud horcăituri de muribunzi.
Atunci mă plec asupra tînărului meu stăpîn şi, vai, fusese junghiat, trăgea să moară; sîngele lui, fierbinte încă, ţîşni în valuri peste mine.
Mă-nalţ şi sar, dar nu am armă la-ndemînă. îmi caut suliţa din ochi, mă-ndrept s-o iau, cînd, iată, un bărbat se iscă lîngă mine şi-mi loveşte pîntecul cu spada. Era un om vînjos; am înţeles după puterea loviturii ce m-a brăzdat, rănindu-mă adînc.
M-am prăbuşit cu faţa-n jos. <Mişeii> au luat fugarii înhămaţi la car, i-au îmboldit şi duşi au fost, în goană.
Ai! ai! durerea mă căzneşte, nu pot să mă îndrept, sărmanul!
Acest prăpăd eu l-am văzut cu ochii mei.
Dar cum au răposat cei morţi nu pot să ştiu, nici mîna cui i-a fulgerat. Totuşi înclin să presupun că sunt prieteni cei care ne-au îndoliat.
CORIFEUL
O vizitiule năpăstuit al <tînărului> rege trac, nu-i bănui c-au făptuit omorul decît pe duşmani. Dar însuşi Hektor a aflat nenorocirea. El vine şi împărtăşeşte, cum e cuvenit, necazul tău.
61
(Revin în scenă Hektor şi însoţitori înarmaţi.)
HEKTOR
(adresîndu-se Corului)
Voi sunteţi pricina acestor mari năpaste. Cum? Spioni duşmani s-au strecurat aici, fără ca voi să-i fi văzut? Ruşine să vă fie! Au junghiat o groază de războinici[76] şi nu v-aţi dat silinţa să-i împiedicaţi cînd au intrat în tabără, şi nici cînd au ieşit. Pe cine alţii trebuie să-i pedepsesc, de nu pe voi? Căci voi eraţi datori, mai spun o dată, să staţi
de veghe peste-armată.
<Spionii>, fără să fi fost loviţi, s-au dus şi trebuie că rîd vîrtos de laşitatea frigienilor şi a lui Hektor, comandantul lor.
Luaţi aminte bine, mă jur pe tatăl Zeus, pentru asemenea greşeală, v-aşteaptă biciul sau tăierea capului; de nu, puteţi să-l socotiţi pe Hektor un nimic şi-un papă-lapte.
CORUL *Antistrofă*
16! 16! Cît de mare, de mare... *(lacună)...* O suveran al cetăţii, pacostea s-a petrecut cînd
venisem
să te vestim că în jurul flotei ardeau focuri aprinse de-armata hellenilor. Noi toată noaptea n-am închis ochii, n-am adormit şi nici barem n-am aţipit, jurăm pe izvoarele <rîului nostru> Sirnois. Nu fi pornit împotrivă-ne, rege;
în cele-ntîmplate n-avem vreo vină.
Dacă, odată, pe urmă, te vei lămuri
că, fie prin faptă, fie prin vorbă,
nu ne-am făcut datoria,
poţi să ne-ngropi de vii sub pămînt;
nu te rugăm să ne ierţi.
VIZITIUL
De ce-i ameninţi pe străjeri? Eu unul nu-s aheu; nici tu nu eşti. De ce încerci, printr-o urzeală de minciuni, să-mi spulberi bănuielile? Omorul tu l-ai săvîrşit. Alt vino-

62
vat noi nu vom recunoaşte [nici oamenii ucişi, nici noi, răniţii].
Ar trebui să ţii o lungă cuvîntare iscusită ca să mă convingi că nu ţi-ai omorît prietenii, că nu dorinţa de-a lua fugarii <regelui> te-a îmboldit să-ţi dai pieirii aliaţii, pe care i-ai rugat mereu, stăruitor, să vină. Ei au sosit şi-acum sunt morţi.
Chiar Paris, cînd a pîngărit căminul gazdei lui[77], n-a fost aşa de vinovat ca tine cînd i-ai stins pe aliaţi.
Doar n-o să spui c-a fost argeu cel care a venit să ne sfîrşească.
Şi cine-ar fi putut să treacă, nevăzut, prin cetele troienilor şi să ajungă pîn' la noi? Voi înaintea noastră vă găseaţi, tu şi armata frigiană.
Dar cine-a fost rănit dintre ai tăi şi cine a murit, dacă, aşa cum zici, duşmanii sunt cei care au pătruns aici? în schimb, dintre ai noştri, unii sunt răniţi iar alţii, nimeriţi mai straşnic, nu mai văd lumina soarelui.
Pe scurt, noi nu învinuim nici un argeu. Care duşmani, de-ar fi ajuns <în tabără>, puteau să afle cortul regelui prin beznă [doar dacă vreun zeu nu i-a-nvăţat pe ucigaşi]? Ei nu ştiau nici barem că venise Rhesos.
Astfel de lămuriri nu-s decît goală născocire.
HEKTOR
Avem încă de multă vreme aliaţi, de cînd au năvălit aheii pe pămîntul ţării, dar niciodată, după ştirea mea, nu ne-au adus învinuire; eşti cel dintîi care o face.
De nu aş ţine niciodată la cai atît de mult încît <de dragul lor> şă-mi nimicesc prietenii! Această crimă este a lui Odysseus. Nu-i altul din argei care s-o fi urzit şi împlinit vreodată.
Mi-e frică, inima mi-e tulburată, că s-ar putea să-l fi-ntîlnit pe Dolon şi să-l fi ucis. Căci, iată, e plecat de mult şi încă nu se-arată.
VIZITIUL
Eu nu ştiu cine-ş Odysseii despre care îmi vorbeşti, în schimb, cei care ne-au lovit pe noi nu sunt duşmanii.
63

HEKTOR «
Prea bine. Dacă asta-ti place, crede ce pofteşti.
VIZITIUL O patrie, de ce nu mi-a fost dat să mor acasă?
HEKTOR Să nu mori! Gloata morţilor e si asa destul de mare.
VIZITIUL Eu încotro să mă îndrept, fără stăpîn, de unul singur?
HEKTOR
Te vei adăposti în casa mea si <rana> ţi-o vom vindeca.
VIZITIUL Cum ar putea să mă-ngrijească nişte mîini însîngerate?
HEKTOR
Nu va-nceta odată tracul ăsta să dea glas mereu aceleiaşi învinuiri?
VIZITIUL
Să piară ucigaşul! Eu prin cuvîntul meu nu te ţintesc pe tine, aşa cum dai să se-nţeleagă; Dreptatea ştie cine-i vinovatul.
HEKTOR
(către însoţitorii săi)
Susţineţi-l şi duceţi-l în casa mea si îngrijiţi-l bine, să nu ne afle vină.
(în timp ce vizitiul iese, sprijinit de cîţiva ostaşi, se adresează celorlalţi.)
Voi mergeţi şi găsiţi-i pe cei rămaşi în Troia, pe Prîamos si pe bătrîni; grăiţi-le să-ngroape <aliaţii> morţi la coturile drumurilor publice[78].
CORUL
De ce, după marea izbîndă a Troiei, un zeu duşmănos prăvale iarăşi
64
cetatea în doliu?
Ce pregăteşte-mpotriva noastră? Ai! Ai!
(Muza Terpsichora se iveşte deasupra scenei, ţinînd în braţe trupul neînsufleţit al lui Rhesos.)
Ah! Cine-i, rege, zeiţa care, deasupra frunţilor noastre, ţine în braţe un mort încă plin de sînge? Ne umple de teamă această ivire.

MUZA
Priviţi-mă, nu vă opreşte nimeni,.-troienilor. Sunt Muza cinştiţă_de înţelepţi, una din cele fiouă surori[79]. Venit-am, văzîndu-mi feciorul drag ucis de vrăjmaşi mişeleşte. Cel care l-a omorît, Odysseus, vicleanul, va fi osîndit într-o zi, cum i se cuvine.
Strofă
într-un cîntec de jale, ţîşnit din adîncul <inimii mele>, te plîng, copile! Crîncenă este durerea de mamă! De ce ai venit la Troia? Fără noroc, blestemată, călătorie! De ce ai plecat, îndărătnic, în pofida mustrărilor mele, în pofida rugăminţilor tatălui tău? Vai mie! cît sufăr din pricina ta, o, faţă nespus de dragă, nespus de dragă, copile, vai mie!
CORIFEUL
Atîta cît îmi este-ngăduit, deşi nu sunt din spiţa ta <divină>, jelesc şi eu pentru vlăstarul tău.
MUZA *Antistrofă*
O, de-ar pieri Diomedes! O, de-ar pieri Odysseus, cel ce mă lasă fără copil, răpunîndu-mi nobilul fiu care n-avea pereche!
65
<Piară> Helena, ce şi-a părăsit căminul, plecînd peste mări cu ibovnicul său frigian! Din pricina ei te-ai sfîrşit sub Ilion, fiu preaiubit, <ai căzut> la Troia; din pricina ei numeroase cetăţi fost-au golite de vajnicii lor războinici.
Amarnic mi-ai frînt inima cît erai viu, fecior al lui Philâmmon, amarnic cînd ai coborît în Hades! Din semeţia ce te-a năruit şi din gîlceava ta cu Muzele mi s-a-ntîmplat c-am zămislit acest nefericit copil[80].
Trecînd prin apele învolburate ale lui Strymon, am fost luată în culcuşu-i roditor de zeul rîului, cînd mă duceam cu celelalte Muze spre muntele bogat în aur, Pângaion; <mergeam> cu instrumentele la noi, să dăm o mare luptă muzicală, iscată de ilustrul, iscusitul Thâmyris, pe care l-am orbit <apoi>, deoarece şi-a rîs adeseori de arta noastră.
Cînd te-am născut pe tine <Rhesos> eu, din sfială faţă de surori, faţă de fecioria lor, te-am slobozit în apele vijelioase ale lui Strymon. Iar tatăl tău, ca să te instruiască, nu te-a dat în grija unor mîini de muritor, ci fetelor
izvoarelor[81].
Crescut întru virtute de fecioare, tu ai domnit peste poporul trac şi-ai fost întîiul dintre toţi războinicii, copile.
Atîta vreme cît n-ai părăsit pămîntul Traciei, să-ţi mîni la luptă cetele de care iubitoare, nu-mi era teamă că te voi
vedea murind.
Eu nu-ţi îngăduiam să mergi^ vreodată la cetatea Ilion, ştiind ce soartă ţi se hărăzise. Insă soliile lui Hektor şi multele chemări ale bătrînilor cetăţii te-au hotărît să pleci, ca să le dai prietenilor ajutor.
Tu singură, Athena, ai căşunat nenorocirea, nu Odysseus, nici fiul lui Tydeus; ei doar făptaşi au fost, nu punători la cale. Nu crede că de asta n-aş avea habar.
Totuşi, noi Muzele, Surorile, cinstim în chip deosebit oraşul tău şi pe pămîntul tău ne-ntoarcem cel mai des[82]; acestora Orpheus le-a-mpărtăşit misterii de nespus şi el era văr bun cu Rhesos, pe care l-ai ucis[83]. Musâios[84], veneratul cetăţean <atenian>, bărbatul, prin înţelepciunea lui, cel mai deplin, a dobîndit de la Apollon măiestria, şi de" la noi, Surorile.
66
Drept plată, ţin în braţe trupul fiului meu mort şi îl bocesc.
Dar nimenea n-ar şti mai bine să-i plîngă soarta decît mine.
CORIFEUL
Degeaba vizitiul trac, o Hektor, ne-a învinovăţit că noi am pus la cale crima.
HEKTOR
Aceasta o ştiam; nu-mi trebuia prezicător să-mi spună că Rhesos a căzut în plasa uneltirilor lui Odysseus.
Oare cînd am văzut războinicii Helladei tăbărînd pe glia noastră, nu trebuia să le trimit prietenilor soli, cerîndu-le să vină în ajutorul Troiei? Ba le-am trimis. Şi regele-a venit - ţinea de datoria lui - să-mpărtăşească greul nostru. Fără-ndoială, moartea lui mă întristează şi-acum sunt gata să-i ridic mormîntul şi pe rugul lui să ard belşug de straie scumpe. El ca prieten a venit şi a plecat răpus de soartă.

V

MUZA

Nu. Rhesos nu va coborî în negrele pămîntului adîncuri; atît de mult am s-o implor să-mi dea-napoi sufletul lui pe tînăra nevastă a lui Hades, fiica proteguitoarei roadelor, Demeter[85]. Ea trebuie prietenilor lui Orpheus să le arate preţuire[86].

Şi totuşi, pentru mine, fiul meu pe viitor va fi precum un mort ce nu poate vedea lumina zilei, căci nu va mai urca nicicînd acolo unde voi fi eu şi nu-şi va mai privi vreodată mama.

într-un pămînt cu vine de argint, om-zeu, ascuns în peşteri, el va vieţui, asemenea profetului lui Bakchos ce locuieşte-n stînca muntelui, pe Pângaion[87]; el va fi venerat ca zeu al celor ce iau parte la misterii[88].

Dar doliul meu va fi mai lesne de-ndurat decît acela al zeiţei mării, căci se va stinge şi vlăstarul ei, precum e ho-tărîrea sorţii.

întîi pe tine, Rhesos, te vom jelui în cîntecele noastre, apoi pe Achilleus, fiul zeiţei Thetis, îl vom plînge. Pal-lâs-Athena, care te-a ucis, nu va putea să-l mai salveze; atare lovitură, din tolba lui Loxîas[8]^, îl va doborî!

O voi, năpaste ale facerii de prunci, o chinuri ale muritorilor, oricine ştie limpede ce sunteţi va trăi fără copii; nu-i va mai naşte, ca pe urmă să-i îngroape!

(Muza, cu le$ul lui Rhesos în braţe, dispare.)

CORIFEUL

De îngroparea tracului se îngrijeşte maică-sa. Dar, Hektor, dacă vrei să împlineşti ce ai în gînd, acum e clipa: iată zorii zilei.

HEKTOR

Porniţi, daţi aliaţilor poruncă să se-narmeze grabnic şi să-nhame perechile de bidivii la care, s-apuce torţe-n mîini şi să aştepte chemarea trîmbiţei tyrrheniene^[0]! Sfărmînd lucrările de apărare, le voi străpunge-aheilor armata şi flota <de pe ţărm> o voi aprinde. Sunt sigur, azi troienii vor vedea, în acelaşi timp cu razele de soare, cum le răsare ziua liberării.

CORUL

Ascultaţi-l pe rege. Plecaţi şi duceţi poruncile lui aliaţilor noştri. Poate că zeul care ţine cu noi ne va da biruinţa.